

Долас Радзімы

№ 22 (1696)
4 чэрвеня 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 кап.
Выдаецца з 1955 г.

Напэўна, у кожнага, хто паглядзіць на гэты фотаэцюд, пасвятлее твар: зямля ў вясновай квеценні!

Так, на Радзіме красуе прырода. Стаіць пара на стыку вясны і лета, і ўсё вакол таксама яркае, свежае, маладое! Прыгожа ў лесе, у полі, на вясковых вуліцах, у гарадскіх парках, сиверах, садах. Ідзеш па зямлі і адчуваеш, як лёгка дыхаецца, узнёсла думаецца і як заборна, весела працуецца! Нездарма з вясной у прыродзе параўноўваюць пару ма-ладосці чалавека...

Фота С. КРЫЦКАГА.

падзеі • людзі • факты

ПРАГРАМА ПАСПЯХОВА
ВЫКАНАНА

3 ПАВЕДАМЛЕННЯЎ ТАСС

26 мая 1981 года ў 16 гадзін 38 мінут маскоўскага часу пасля паспяховага выканання запланаванай праграмы палёту на борце арбітальнага навукова-даследчага комплексу «Салют-6» — «Саюз» касманаўты Кавалёнак Уладзімір Васільевіч і Савіных Віктар Пятровіч вярнуліся на Зямлю.

За час 75-сутачнага палёту касманаўты разгрузілі транспартны карабель «Прагрэс-12», правялі комплекс неабходных прафілактычных мерапрыемстваў на станцыі з мэтай забеспячэння яе далейшай эксплуатацыі ў пілатуемым рэжыме і поўнацэнна выканалі намечаныя даследаванні і эксперыменты.

Завершаны важны этап у развіцці праграмы «Інтэркосмас». На працягу трох гадоў на савецкіх касмічных караблях «Саюз» і арбітальнай станцыі «Салют-6» зрабілі палёты дзевяці міжнародных экіпажаў. У іх саставе разам з савецкімі касманаўтамі працавалі прадстаўнікі брацкіх сацыялістычных краін: Чэхаславакіі, Польшчы, ГДР, Балгарыі, Венгрыі, В'етнама, Кубы, Манголіі, Румыніі. Экіпажамі праведзены рад геофізічных, астрафізічных, тэхналагічных, фізіка-тэхнічных, медыка-біялагічных даследаванняў і эксперыментаў.

Гэтыя сумесныя даследаванні — яркі прыклад дружбы, плённасці кааперацыі намагаюцца краін сацыялізму, іх супрацоўніцтва, узаемадапамогі і інтэрнацыяналізму.

За паспяховае ажыццяўленне працяглага касмічнага палёту на арбітальным навукова-даследчым комплексе «Салют-6» — «Саюз» і праўдзены пры гэтым мужнасць і гераізм лётчык-касманаўт Уладзімір Васільевіч Кавалёнак узнагароджаны ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка». На радзіме героя будзе ўстаноўлены бронзавы бюст.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР званне «Лётчык-касманаўт СССР» прысвоена Віктару Пятровічу Савіных. Яму таксама прысвоена званне Героя Савецкага Саюза з уручэннем ордэна Леніна і медаля «Залатая Зорка».

ПЕРСПЕКТЫВЫ
ПАРАШКОВАЙ МЕТАЛУРГІІ

Другое нараджэнне перажывае цяпер парашковая металургія, галіна тэхналогіі, якая ўзнікла яшчэ ў пачатку стагоддзя. Яе імклівае развіццё звязана з неаспрэчымі перавагамі, якія толькі ў сабе працэс атрымання вырабаў з металічнай «мукі».

Вялікіх поспехаў у гэтай справе дабіўся, у прыватнасці, калектыў створанага п'ядаўна Беларускага рэспубліканскага навукова-вытворчага аб'яднання парашковай металургіі.

Перспектывы перадавога напрамку тэхнічнага развіцця, пытанні фундаментальнай навукі, на аснове дасягненняў якой будуецца новыя метады фармавання вырабаў, сталі прадметам абмеркавання ўсесаюзнай навуковай канферэнцыі «Прагрэсіўныя тэхналагічныя працэсы парашковай металургіі», што адбылася ў Мінску. На канферэнцыю з'ехаліся вучоныя і работнікі вытворчасці з Масквы, Кіева, іншых гарадоў, замежныя госці, сярод якіх — вядомыя спецыялісты з Балгарыі, Францыі, ФРГ, Англіі.

У Беларускай філіяле Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута тэхнічнай эстэтыкі была адкрыта міжнародная спецыялізаваная выстаўка абсталявання і апаратуры для вытворчасці металічных парашкоў і вырабаў з іх. Такія сустрэчы з замежных фірм у Мінску сталі ўжо традыцыйнымі.

Цяперашняя выстаўка з'яўляецца самай прадстаўнічай, у ёй прынялі ўдзел 37 фірм з васьмі краін.

НА ЗДЫМКУ: у зале выстаўкі.

СЕМІНАР ШВЕДСКАЙ
ФІРМЫ

У Інстытуце фізіялогіі Акадэміі навук БССР адбыўся семінар шведскай фірмы «ЛКБ-прыборы», арганізаваны пры садзейнічанні Акадэміі навук СССР і БССР, Дзяржаўнага камітэта СССР па навуцы і тэхніцы і знешнегандлёвага аб'яднання «Экспаэнтэр». Яго тэма — сучасныя метады біяхімічнага падзелу рэчываў і навішныя спосабы прыгатавання звыштонкіх зрэзаў тканак для электроннай і аптычнай мікракапіі.

Высокая цікавасць, праяўленая савецкімі спецыялістамі да навінак фірмы, абядае новыя ўзаемавыгадныя здзелкі.

За дзесяць апошніх гадоў, калі ў групе шведскіх кампаній «ЛКБ» была створана фірма спецыяльна для гандлю з Савецкім Саюзам, аб'ём тавараабароту павялічыўся амаль у паўтара раза.

САЛІДАРНАСЦЬ

3 НАРОДАМІ АФРЫКІ

У Мінску адбыўся сход прадстаўнікоў грамадскай горада, прысвечаны Дню вызвалення Афрыкі і Тыдню салідарнасці з народамі п'юдыя Афрыкі.

З дакладам выступіла сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Чагіна. Яна сказала, што савецкія людзі радуецца поспехам народаў свабоднай Афрыкі, горада падтрымліваюць патрабаванне Арганізацыі афрыканскага адзінства аб пераўтварэнні Афрыкі ў бяз'ядзерную зону, а Індыйскага акіяна — у зону міру.

ПРЫСВЕЧАНА
СЛАВЯНСКАЙ
ПІСЬМЕННАСЦІ

Дню славянскай пісьменнасці, балгарскай асветы і культуры была прысвечана сяброўская сустрэча, у якой прынялі ўдзел група работнікаў народнай асветы Балгарыі і актывісты беларускага аддзялення Таварыства савецка-балгарскай дружбы, што адзначае 20-годдзе свайёй дзейнасці.

Ішла размова аб развіцці сяброўскіх сувязей, аб патрыятычным і інтэрнацыянальным выхаванні падрастаючага пакалення. Удзельнікі сустрэчы азнаёміліся з выстаўкай работ мастака Сяргея Салохіна аб Балгарыі.

ПАГАДНЕННЕ
АБ СУПРАЦОЎНІЦТВЕ

У кубінскім горадзе Камагузі падпісана пагадненне паміж мясцовым універсітэтам і Беларускай політэхнічным інстытутам на 1981—1985 гады. Дакументам прадугледжваецца абмен вопытам у арганізацыі выхаўчай работы, правядзенне сумесных навукова-даследчых работ, вывучэнне і ўкараненне сучасных метадаў выкладання.

ГАРЫЗОНТЫ НАВУКІ

Прайшоўшы апрацоўку ў новай гамаўстаноўцы, сканструяванай вучонымі Інстытута ядзернай энергетыкі Акадэміі навук БССР, хірургічныя інструменты і матэрыялы на працягу некалькіх гадоў захоўваюць у герметычнай упакоўцы стэрыльнасць. Гама-праменні знішчаюць усе мікраарганізмы, у тым ліку такія ўстойлівыя, як вірусы інфекцыйнага гепатыту або хваробы Боткіна. Медыцынскія матэрыялы пасля абраменьвання не страчваюць эластычнасці, не размякчаюцца.

Аўтаматычная сістэма кіравання люстрамі геліаэлектрастанцыі распрацавана вучонымі Беларусі для будаемага ў Крыме першыня савецкай сонечнай энергетыкі. За работай комплексу будзе сачыць вылічальны цэнтр. Кожнае з соцен люстэраў арыентаецца пад сваім вуглом, таму і каманды на чарговы разварот ім будуць паступаць «персанальна».

Металічны парашок, трапіўшы ў вузлы трэння машын, падаўжае тэрмін іх службы. Гэта даказалі вучоныя Фізіка-тэхнічнага інстытута Акадэміі навук Беларусі. Яны распрацавалі змазкі, адным з кампанентаў якіх стала медзь.

Як аказалася, драбнейшыя часцінкі металу запаліваюць усе мікранароўнасці паверхні, што трупца, і забяспечваюць слізгаценне. За кошт гэтага ўдаецца на 25 працэнтаў знізіць энергетычныя страты.

Вось і ўсё. Адзіноў апошні званок. І тое школьнае жыццё, якое пачалося для гэтых дзесяцікласнікаў 1 верасня 1971 года, ужо скончылася. Яшчэ месяц, тыдзень назад хацелася расстацца са школай хутэй. А сёння крыху сумна: столькі добрага было за гэтыя 10 гадоў — першыя перамогі, першыя сапраўдныя сябры, першая настаўніца, першае каханне...

Засталося самае адказнае — экзамены на атэстат сталасці. Гэта справаздача сямнаццацігадовых перад краінай, якая зрабіла іх шчаслівымі. Прышоў час паказаць, якімі юнакі і дзяўчаты ўступілі ў самастойнае жыццё. НА ЗДЫМКУ: апошні званок у 131-й школе горада Мінска.

НАТАТКІ КАМЕНТАРА

МІР! ДРУЖБА!
СОНЦА! ШЧАСЦЕ!

Штогод вясной у нашай краіне адзначаецца Дзень нараджэння піянерскай арганізацыі. Дзень нараджэння — гэта свята, таму дарослыя кожны раз імкнуча зрабіць яго для 20 мільёнаў хлопчыкаў і дзяўчынак радасным, адметным, запамінальным. Крышчу больш чым паўстагоддзя назад у Маскве на стадыёне «Дынама» адбыўся І Усесаюзна злет піянераў — падзея для яго ўдзельнікаў, для ўсіх юных ленинцаў маладой Краіны Саветаў, хвалюючая сваёй навізнай і надзвычайнасцю. Потым злеты праводзіліся ў «Артаку», сусветна вядомым піянерскім лагерах, дзе дэлегатаў пеціла не толькі цёплае мора, ласкавае сонца, але сагравала моцная дружба, клопаты маці-Радзімы, якая аддае дзецям усё самае лепшае. Сёлета VIII Усесаюзна злет піянераў, што адбыўся ў маі, як і першы, праходзіў у Маскве. На яго прыехалі дзеці з усіх пятнаццаці рэспублік Савецкага Саюза. Яны сабраліся разам, каб раскажаць, чым жывуць, якімі справамі займаюцца ў сваіх гарадах, пасёлках, вёсках.

На старонках «Голасу Радзімы» мы неаднойчы пісалі пра хлопчыкаў і дзяўчынак у чырвоных гальштуках. Сярод нашых чытачоў нямаю такіх, якія самі маглі б раскажаць, ды, напэўна, і раскажаць, што гэта за цудоўныя дзеці — піянеры. Яны ж разам адпачывалі і моцна сябравалі з імі ў піянерскіх лагерах пад Мінскам. У капіталістычных краінах, адкуль прыязджаюць нашы госці, таксама існуюць дзіцячыя арганізацыі, але яны не падобныя на піянерскую, таму што ўсім іншым іх мэты, справы, метады выхавання.

З добрай усмешкай, з летуценным бляскам у вачах успамінае сваё піянерскае дзяцінства ўжо не адно пакаленне савецкіх людзей. Піянерамі былі вядомыя грамадскія і палітычныя дзеячы, касманаўты і вучоныя, ветэраны вайны і працы. Як і ў цяперашніх нашых хлопчыкаў і дзяўчынак, дзяцінства іх было шчаслівай парой зямельных паходаў, рамантычных гульняў, спартыўных спаборніцтваў. Як і нашы сённяшнія дзеці, яны заўсёды былі побач з бацькамі: і тады, калі краіна змагалася з непісьменнасцю, і тады, калі адстойвала сваю незалежнасць у вайне з ворагам, а потым адбудовалася...

Гаворачы аб мэтах, што ставіць і цяпер перад сваімі членамі піянерскай арганізацыі, можна прыгадаць словы У. І. Леніна, які ў сваіх выступленнях, прысвечаных падрастаючай змене, падкрэсліваў, што маладыя аб'ядноўваюцца, каб будаваць грамадства будучага, заснаванае на ўсеагульнай роўнасці людзей. Вядома, многае змянілася з таго часу. І дзеці нашы сталі іншымі — больш адукаванымі, усебакова развітымі, яны сапраўдныя грамадзяне сваёй сацыялістычнай Айчыны.

Мне здаецца, што аб разуменні юнымі ленинцамі свайго грамадзянскага абавязку, аб іх патрыятызме, актыўных адносінах да жывіцы могуць сведчыць словы ўдзельніка VIII піянерскага злёту Талі Кныша: «Мы смяёмся, сумуем, любім, ненавідзім, гуляем, нечым займаемся — і ўсё гэта наша Радзіма, тая, што дала нам усё якасці добрага грамадзяніна. Мне здаецца, што Радзіма — гэта ўсё, што адбываецца з табой і тваім народам».

Самы галоўны абавязак кожнага піянера — вучоба. Для таго, каб прынесці найбольшую карысць Радзіме ў навуковай лабараторыі або ля станка, за штурвалам камбайна ці за аперацыйным сталом, трэба быць адукаваным, многа ведаючым чалавекам.

Многім сваім справам дзеці самі прыдумваюць назвы — пяшчотныя і сур'ёзныя: «Зярнятка», «Беларускі каравай», «Адраг клопатаў — дом, вуліца, двор...» Няма патрэбы пералічваць іх усё. Будзе, напэўна, больш зразумела, калі мы проста скажам, што піянеры клопаюцца аб малодшых і аказваюць дапамогу адзінокім людзям, збіраюць металалом і макулатуру, сочаць, каб у час уборкі не згубілася ні адно зярнятка, закладваюць і даглядаюць алеі, скверы, паркі.

Радзіма з маленства выходзіць сваіх сыноў і дачок інтэрнацыяналістамі. Беларускамі вучнямі, напрыклад, было адпраўлена не так даўно дзецям В'етнама, пацярпеўшым ад вайны, спартыўнага інвентару, адзення, сшыткаў, і кніг больш чым на 600 тысяч рублёў.

Сённяшнія піянеры нашай краіны ніколі не чулі гулу варажых самалётаў і выбухаў снарадаў, не аплкавалі загінуўшых на вайне блізкіх, але яны добра ведаюць цану міру, які падарылі ім у пераможным 45-м іх бацькі і дзеды. Яны свята ўшаноўваюць памяць тых, хто аддаў сваё жыццё за іх сённяшні шчаслівы дзень.

У дні злёту на Ленінградскай шашы пад Масквой быў праведзены мітынг пад дэвізам «За мірную і шчасліваю будучыню для ўсіх дзяцей». Дэлегаты прынялі зварот «Да дзяцей Зямлі». У ім — заклік да раўнаскай за рубяжом яшчэ дзяцей згуртаваць рады ў барацьбе за мір, словы, вельмі зразумелыя і вельмі патрэбныя ўсім людзям, якім дарагія іх краіна, народ, жыццё пад чыстым небам.

Д. БАБАК.

ЯК ВИЗНАЧАЮЦА

НОВЫЯ НАПРАМКІ Ў НАВУЦЫ

СКАЗАЦЬ СВАЁ СЛОВА

— Напрамкі навуковага пошуку вызначае вучоны, яго ідэя, — сказаў намеснік дырэктара Інстытута фізікі Акадэміі навук БССР, доктар фізіка-матэматычных навук Павел АПАНАСЕВІЧ. — Аднак першым навуковай ідэя пачне набываць плоць фундаментальнай навуковай распрацоўкі, перш чым яна стане (гэта бывае далёка не заўсёды) новым напрамкам у навуцы, вучоны павінен даказаць яе грунтоўнасць перад вучоным саветам інстытута.

Трэба мець на ўвазе, што навука ў нас развіваецца планова, інакш бы там панаваў хаос. Галоўны напрамкі даследаванняў, у прыватнасці, Інстытута фізікі АН БССР, як і іншых даследчых інстытутаў, фарміруюцца, з аднаго боку, у адпаведнасці з падзелам навуковай працы ў маштабах усяго Саветаў Саюза, з другога — выходзячы з патрэбнасцей народнай гаспадаркі рэспублікі. Толькі так можна выключыць непатрэбнае дубліраванне.

— Але ці можна планавалі новую ідэю, навуковае адкрыццё?

— У нейкай меры можна, хоць далёка не заўсёды. Бывае і так: ідэя, адкрыццё выклікаюць перагляд існуючых уяўленняў і вызначаюць новыя галіны даследаванняў. Мне б хацелася, каб ніхто не думаў, быццам план абавязвае даследчыка да строга пэўнага тэрміну зрабіць адкрыццё. Галоўнае ў навуковым планаванні — аптымальна размеркаваць сілы і сродкі.

— А як жа ўлічваецца новыя ідэі пры фінансаванні навуковых работ?

— Для ўвасаблення ідэі вучонага дзяржава адкрывае фінансаванне на 2-3 гады. Галоўны паручыцель у гэтым выпадку — Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхніцы Савета Міністраў СССР, а рэкамендацелі — вучоныя саветы інстытутаў. Калі грунтоўнасць ідэі пацвердзілася і навуковае тэма выканана тэрмінова, то сума, адпущаная пад яе, як бы замацоўваецца за вучоным. Штогод ён атрымлівае яе, але выкарыстаць яе можа ўжо і на ідэі, не агавораныя ў ранейшым дагаворы. — Так высокая паднімаецца ў вачах дзяржавы аўтарытэт рэалізаваўшага сваю ідэю вучонага. За выдаткаваныя грошы раз у год ён робіць справаздачу перад вучоным саветам інстытута. Такім чынам, пры пэўным галоўным напрамку работ заўсёды існуе магчымасць аператыўнага маневру ў бок новай перспектыўнай навуковай ідэі.

— Як усё ж гэта выглядае практычна? Калі можна, на прыкладзе Інстытута фізікі?

— У 60-я гады, напрыклад, былі створаны першыя лазеры. Яны дазволілі праводзіць складаныя эксперыменты ў фізіцы, медыцыне, біялогіі, спатрэбіліся для зандзіравання атмасферы і гэтак далей. Беларускіх фізікаў, перш за ўсё Барыса Сцяпанаву, прыцягнулі невычэрпныя магчымасці лазернага промяня. Іх пошукі зводзіліся да таго, каб удасканаліць характарыстыкі генеруючага выпраменьвання, выслабілі квантавы генератар ад уласцівых яму недахопаў: актыўнае рэчыва лазера — рубінавы стрыжань мог працаваць толькі на строга пэўных частотах.

Зразумела, Барыс Сцяпанаву, які стаў к таму часу дырэктарам Інстытута фізікі, старэйшы захапіць супрацоўнікаў вырашэннем заманлай навуковай праблемы. Рашаючую ж ролю ў гэтым адыграў арганізаваны ў інстытуце семінар па квантавай электроніцы. Тут дакладваліся першыя вынікі, атрыманыя ў гэтай галіне, у новай навуковай ідэі становілася ўсё больш прыхільнікаў. У 1963 годзе лазерамі займалася ўжо трэць вучоных інстытута. Нараджаліся новыя лабараторыі.

Намнога ўзраслі і інвестыцыі інстытута на правядзенне работ у галіне квантавай электронікі, а гэта дазволіла закупіць неабходнае абсталяванне для пастаянна ўнікальных эксперыментальных. Была створана доследная вытворчасць — сапраўдны міні-завод пры інстытуце, дзе неабходныя прыборы сталі вырабляць уласнымі сіламі. Вынік сказаўся праз год. Фізікі Барыс Сцяпанаву, Анатоль Рубінаў і Васіль Мастоўнікаў пакуль яшчэ чыста тэарэтычна даказалі, што здольнасцю да пастаяннай генерацыі праменяў павінны валодаць растворы фарбавальнікаў і іншых арганічных злучэнняў.

Выпад гэты зусім разыходзіўся з агульнапрынятымі ўяўленнямі аб

актыўных рэчывах. І спатрэбілася серыя самых разнастайных эксперыментальных, якія ставілі ўжо не адзін дзесятка супрацоўнікаў, каб пацвердзіць здагадку.

Праз некалькі гадоў у інстытуце былі створаны генератары на растворах складаных малекул. У адрозненне ад сваіх папярэднікаў, яны дазволілі атрымліваць кагерэнтнае лазернае выпраменьванне з даўжынёй хвалі, што перастройваецца ў шырокай сферы спектра. Гэтыя генератары распырылі кола выкарыстання лазераў увогуле. Асабліваю каштоўнасць яны прадставілі і для атрымання вычэрпваючай спектраскапічнай інфармацыі аб рэчыве. Новае сямейства генератараў назвалі «Вясёлка», стваральнікі яго ўдасцоены Дзяржаўнай прэміі СССР.

— Гэта значыць, па ходу даследаванняў вызначыўся яшчэ адзін новы напрамак?

— Так. Інстытут вылучыўся ў адно з вядучых навуковых падраздзяленняў у СССР па праблемах квантавай электронікі, усе асноўныя сродкі і навуковыя сілы інстытута размяркоўваліся ў яе карысць. Але цяпер ужо даследаванні вяліся ў крыху іншым аспекце. Вылучаліся спектраскапічныя ўласцівасці свабодных складаных малекул у пары. Работа выклікала вялікую цікавасць, таму што закарнала важнейшую праблему фотасінтэзу, але — ч інтэрпрэтацыі вучоных-оптыкаў. Навуковая школа Мікалая Барысевіча — прэзідэнт Акадэміі навук БССР сам вёў яе — захапіла многіх. Яе прыхільнікамі сталі і фізікі з Ленінграда.

Да чаго прывяло гэта супрацоўніцтва, цяпер ужо вядома ўсяму свету. Беларускіх фізікі Мікалай Барысевіч, Уладзімір Грузінскі, Віталій Талкачоў і ленінградскі вучоны Барыс Непарэнт адкрылі новую з'яву. Былі вучаныя заканамернасці паглынання і выпускавання святла, перанос энергіі ўнутры малекул, устаноўлены статыстычны характарыстыкі працэсу ператварэння энергіі — ад акта паглынання да выпускавання святла.

На падставе гэтых даследаванняў быў пабудаваны квантавы генератар новага тыпу — лазер на пары складаных арганічных злучэнняў. Ён выгадна адрозніваецца ў першую чаргу магутнасцю выпраменьвання ад здавалася б, дасканалых лазераў на фарбавальніках. За гэтыя работы саветаў фізікі ўдасцоены Ленінскай прэміі 1980 года.

Спецыялізацыя Інстытута на оптыцы і спектраскапіі дазволіла яго супрацоўнікам сказаць новае слова ў вырашэнні многіх навуковых праблем, што ляжаць у сумежных з квантавай электронікай галінах.

Цяпер у інстытуце ствараецца новая лабараторыя. Арганізуецца яна зноў такі не загадам дырэктара, а па ініцыятыве знізу. Спачатку праблемай займаўся адзін чалавек. Сёння створаная з прыхільнікаў новай навуковай ідэі тэматычная група атрымала ў сваё распараджэнне неабходныя сродкі і тэхніку, каб здабыць першыя вынікі.

Прыклад са стварэннем новай лабараторыі я прывёў для таго, каб падкрэсліць: монатэма інстытута ні ў якім разе не азначае дыктата. Вучоны, які працуе над сваёй праблемай, можа не толькі працяваць ёю займацца, але і разлічваць, як бачым, на ўласную лабараторыю.

Запісаў Юрый САПАЖКОЎ.

У пісьмовых крыніцах Радашковічы ўпамінаюцца з 1447 года, але аб тэішых ганчарах першыя звесткі з'явіліся зусім нядаўна, калі мясцовы прамысловы камбінат адкрыў цэх мастацкай керамікі...

За амаль што пяць з паловай стагоддзяў ніхто не спрабаваў рабіць тут гліняных гаршкоў ці пэўняў (у крайнім выпадку атрымліваць кагерэнтнае лазернае выпраменьванне з даўжынёй хвалі, што перастройваецца ў шырокай сферы спектра. Гэтыя генератары распырылі кола выкарыстання лазераў увогуле. Асабліваю каштоўнасць яны прадставілі і для атрымання вычэрпваючай спектраскапічнай інфармацыі аб рэчыве. Новае сямейства генератараў назвалі «Вясёлка», стваральнікі яго ўдасцоены Дзяржаўнай прэміі СССР.

стытута хутка праявіў свае здольнасці, напэўна, таму, што вырас у ганчарным краі. У яго Давыд-Гарадку і сёння ежу гатуюць у гліняным посудзе.

Новая справа заўсёды вабіць маладых, таму ў радашковіцкім цэху пераважае моладзь. Дзяўчаты і хлопцы завіхаюцца ля станкоў і канвеераў. Старажытнаму ганчарнаму кругу не пад сілу сучасны вытворчы рытм... Ды і форму ён мог стварыць толькі адну — круглую. Сённяшнія ганчары карыстаюцца ліццём, прэсаваннем, распісваюць керамічныя вырабы золатам. Таму яны такія разнастайныя па форме, малюнку і колерах.

Зразумела, што новай справе давяло-

МАСТАЦКАЯ КЕРАМІКА Ў РАДАШКОВІЧАХ

НАСЛЕДНІКІ
СТАРАЖЫТНАГА РАМЯСТВА

Гадзіну аўтобус імчаў у Радашковічы. Увесь час я глядзеў у акно, любіваўся абуджанай вясною прыродай. У Мінску ўжо цвілі сады, а тут — 40 кіламетраў на поўнач — яшчэ толькі збіраліся. Лясы, узгоркі, вёскі, палі — аксаміт з азмінай, светла-шэрыя — з толькі яшчэ пасеянай ярыной. На перакрываванні дарог мільгануў перад вачыма вялізны камень, а побач з ім — указальнік «Вязінка»... Купалаўскія мясціны побач!

Вось і апошні прыпынак. Іду да знаёмага моста цераз рэчку, далей, праз дзве сотні крокаў, — камбінат. Заўважаю, як змяніліся яго ваколіцы і ён сам. Побач з рэчкай Вязінкай, дзе яна зліваецца з Гуйкай і яны бягуць далей пад назвай Рыбчанка, з'явіўся ўдала ўпісаўся ў наваколле канал Вілейска-Мінскай воднай сістэмы. Камбінат абудоваў новыя вытворчыя і адміністрацыйна-бытавы карпусы. Чысты, прывабны, глядзіць вокнамі на цэнтральную вуліцу.

Ужо ў кабінце генеральнага дырэктара нядаўна створанага Беларускага вытворчага аб'яднання мастацкай керамікі пазнаёміўся з прадукцыяй прадпрыемства — мне ўручылі керамічны «медаль», выпушчаны ў гонар саракагоддзя радашковіцкага камбіната. Дырэктар Якаў Шафір раскажаў, што ў аб'яднанне ўваходзяць яшчэ тры прадпрыемствы, якія знаходзяцца ў Рэчыцы, Бабруйску, Івянцы. Усе яны да стварэння аб'яднання ў 1978 годзе выпускалі ўсяго патроху: скажам, у Радашковічах рабілі спальныя ложка, цэглу, ваксу. Цяпер асноўнай прадукцыяй аб'яднання стала мастацкая кераміка. Каля ста відаў вырабаў асвоіла прадпрыемства. Прадукцыя добра вядомая ў краіне і за мяжой. Яе пастаўляюць у Польшчу, Фінляндыю, Югаславію, Венгрыю.

Маё знаёмства з вытворчасцю пачалося з пакоя, дзе выстаўлены ўсе серыіныя і эксперыментальныя ўзоры прадукцыі. Асноўнае месца тут адводзіцца вырабам радашковіцкага камбіната, які з'яўляецца галаўным у аб'яднанні.

...Нібы ўсе вясновыя колеры і іх адценні напоўнілі пакой — такое ўражанне не пакідае, калі глядзіш на рукотворныя цуды! Нават прасценныя вазы і міскі, з якіх пачыналася вытворчасць, у акружэнні сервізаў, распісаных золатам, выглядаюць вельмі прывабна. Бо і на іх трапляе святло ўзніслаў фантазіі і натхнення майстроў, якое яны ўвасобілі ў шматлікіх сувенірах, пано з малюнкамі па народных матывах, кубках, гаршочках, попельніцах... Бачыш мноства ваз, але ні адна не падобная на другую. Прынцып у мастакоў — ствараць рэчы толькі глыбока нацыянальныя. Ён, напэўна, і скіроўвае іх пошук у бок даўніх традыцый народнага выяўлення мастацтва. Таму кожны выраб вабіць не толькі вока. Глядзіш на яго і як быццам бы «чытаеш» прайшоўшы час, мінулае роднага краю.

Многае з таго, што ўбачыў у гэтым музеі, створана галоўным мастаком аб'яднання Аляксеем Паддубным. Выпускнік Беларускага тэатральна-мастацкага ін-

ся вучыцца. Маладыя работнікі прадпрыемства асвойвалі прафесію ў Латвіі і Літве. Сябры дзяліліся ведамі шчодро, а цяпер і самі прыязджаюць павучыцца ў былых вучняў. Іх прыемна ўражваюць поспехі калег. Так заўсёды павіна быць: вучань ідзе далей настаўніка. Наогул, спецыялісты прыходзяць сюды з мінскіх інстытутаў, з Віцебскага індустрыяльнага тэхнікума, Бабруйскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча, мясцовае моладзь набывае прафесію на камбінаце. Некаторыя спрабуюць стварыць штосьці сваё. І гэта імкненне падтрымліваецца. Напрыклад, у музеі камбіната я сустрэў арыгінальныя вырабы рабочых Станіслава Стэцкага і Валерыя Бусарава. Многія работніцы эксперыментуюць у роспісы.

У калектыве вырасла шмат добрых майстроў. Адзін з іх — Рыгор Такушэвіч — узнагароджаны ордэнамі Леніна і Працоўнага Чырвонага Сцяга. Працоўную славу бацькі прадаўжае сын. Ён узначальвае змену ў цэху мастацкай керамікі.

...Людзі старанна і плённа працуюць. А як жыць? На гэта пытанне можна адказаць, пазнаёміўшыся, напрыклад, з біяграфіяй Генадзя Афанасенкава. Выпускнік Мінскага політэхнічнага інстытута атрымаў пасаду майстра і кватэру, бо меў сям'ю. Нежанатая жыўчыца ў інтэрнаце, дзе месца хапае на ўсіх. За шэсць год работы Генадзь стаў начальнікам керамічнага цэха. Робатай задаволены, мяняць прафесію, месца жыхарства не збіраецца. Для гэтага няма падстаў, адзначае ён, бо прадпрыемства задавальняе ўсе яго патрэбы. Прышоў час забяспечыць яго дачок месцамі ў дзіцячым садзе — ён, як і ўсе, атрымаў іх без чаргі.

У пасёлку ёсць вуліца, на якой усе дамы пабудаваны за сродкі прадпрыемства. У іх жыюць работнікі камбіната. Увогуле, жыллём забяспечаны кожны кадравы работнік, а паступаючыя на работу атрымліваюць яго праз год-два. У пасёлку ёсць Дом культуры, бібліятэка, музычная школа, кінатэатр, стадыён, зона адпачынку на штучным вадасховішчы. Таму для духоўнага і фізічнага развіцця таксама ёсць добрыя ўмовы.

Камбінат у бліжэйшы час будзе расшырацца. Яго вытворчыя карпусы падступяць амаль да канала. Багаце радзівае высокакаснай гліны ў вёсцы Шаршуні, што ў двух дзесятках кіламетраў ад пасёлка, дае магчымасць павялічыць вытворчасць мастацкіх керамічных вырабаў. Спецыялісты аб'яднання абмяркоўваюць прапанову па выкарыстанню керамікі ў афармленні мінскага метра. «Вырабы з нашай гліны, — гавораць яны, — вельмі ўдала ўпісваюцца ў інтэр'еры падземных палацаў, нададуць ім нацыянальны каларыт».

Пабываўшы на камбінаце, я ўпэўніўся, што старажытнае рамясто палюбілі ў Радашковічах. Людзі аддаюць яму сваю фантазію і натхненне. Відаць, не выпадкова выбраны Радашковічы цэнтрам вытворчасці беларускай керамікі.

Георгій ПАВУЛЯ.

НА ўСЕ ГУСТЫ

Майстэрства кулінараў камбіната грамадскага харчавання «Нёман», які адкрыўся ў Стоўбцах, па вартасці ацанілі не толькі жыхары гэтага гарадка, але і навакольных вёсак. Прадпрыемства ўзяло на сябе забяспечэнне сельскіх сталовых раёна паўфабрыкатамі і кандытарскімі вырабамі.

Стварэнне падобных камбінатаў намічана завяршыць у новай пяцігодцы ва ўсіх раёнах рэспублікі. Для лепшага забяспечэння цэхаў грамадскага харчавання прадукцыяй умацоўваюцца падсобныя адкормачныя гаспадаркі, будуецца цяпліцы і парнікі. Кааператары расшыраюць таксама сетку і павялічваюць магутнасць каўбасных і рыбавайдлярных цэхаў, кансервавых заводаў.

РАСШИРЕНИЕ ЗОНЫ МЕР ДОВЕРИЯ

В ЧЬИХ ИНТЕРЕСАХ?

В Отчетном докладе ЦК КПСС XXVI съезду партии Л. И. Брежнев выступил с новой инициативой в области военной разрядки в Европе — о существенном расширении зон применения мер доверия. «Мы готовы», — заявил Л. И. Брежнев, — распространить их на всю европейскую часть СССР при условии соответствующего расширения зоны мер доверия и со стороны западных государств».

В чем же заключается важность этой советской конструктивной акции?

Меры доверия — понятие сравнительно новое в дипломатическом лексиконе. Оно родилось вместе с появлением Заключительного акта, принятого общеевропейским совещанием в Хельсинки. Именно тогда впервые в истории международных отношений 33 государства Европы, США и Канада приняли на себя обязательство уведомлять друг друга о всех крупных военных учениях сухопутных войск численностью более 25 тысяч человек. Был установлен и срок уведомления — 21 день, не позже.

Государства Европы, принадлежащие к противостоящим военно-политическим союзам, стали заранее заявлять о том, что другая сторона проводит военные учения.

Советский Союз, следуя букве и духу хельсинкских договоренностей, безупречно выполняет эти обязательства. Участники общеевропейского совещания заблаговременно уведомлялись о всех крупных военных учениях в Советском Союзе в параметрах, предусмотренных Заключительным актом. На целый ряд маневров приглашались военные наблюдатели стран НАТО. Происходил обмен визитами военных делегаций. В свою очередь и Советский Союз ставился в известность о соответствующих крупных учениях в Западной Европе. В общем меры доверия выполнялись, способствуя этим укреплению стабильности в Европе.

Стремясь к дальнейшему продвижению вперед в деле военной разрядки в Европе, Советский Союз неоднократно вносил новые предложения, направленные на углубление и расширение мер доверия. Назовем хотя бы наиболее крупные и важные.

Так, 21 октября 1977 года Л. И. Брежнев выдвинул целую программу военной разрядки в Европе. В частности, в ней предусматривалось ограничить военные учения численностью 50—60 тысяч человек, не больше, распространить меры до-

верия на район Средиземноморья.

Однако США и их союзники не пошли на обсуждение этих инициатив, увязав их со своими предложениями, отвергнутыми еще при подготовке к хельсинкскому совещанию. В число этих предложений входило, например, обязательство уведомлять друг друга об учениях вооруженных сил численностью всего 10 тысяч человек, что являлось нецелесообразным, ибо маневры такого ограниченного контингента войск не представляли бы никакой угрозы для безопасности стран, подписавших Заключительный акт в Хельсинки.

2 марта 1979 года Советский Союз предложил уведомлять друг друга не только о военных учениях, но и о всех значительных передвижениях войск, а также о крупных военно-морских учениях, если они проводятся вблизи водостран — участниц общеевропейского совещания. Соединенные Штаты выступили против этих предложений.

К концу 1979 года международная обстановка в Европе заметно обострилась. Этому во многом способствовало решение стран НАТО разместить на территории ряда западноевропейских государств качественно новое американское ракетно-ядерное оружие, нацеленное на СССР и его союзников.

Советский Союз и в такой обстановке выдвинул ряд далеко идущих предложений. Они были изложены в речи Л. И. Брежнева в октябре 1979 года в Берлине. В числе этих миролюбивых акций были и новые меры, направленные на укрепление доверия между европейскими государствами. Советская сторона предложила уведомлять о крупных военных учениях уже не за 21 день, как было договорено в Хельсинки, а за более длительный срок и не с уровня 25 тысяч, а с 20 тысяч человек. Кроме того, предлагалось вообще запретить проводить военные учения с участием более 40—50 тысяч человек; плюс к этому уведомлять о всех крупных военно-воздушных учениях и военно-морских маневрах, проводимых вблизи территориальных вод других государств — участников общеевропейского совещания; о передвижениях сухопутных войск численностью более 20 тысяч человек.

Эти предложения не преследовали получение для Советского Союза каких-либо односторонних выгод. От их творения в жизнь выиграли бы все страны Европы; военная

опасность на континенте значительно бы уменьшилась. Разрядка еще прочнее бы укоренилась на европейской земле. Но американская дипломатия сумела заставить своих европейских союзников отказаться от предложений СССР. Для оправдания своей позиции США вновь привели отвергнутые в Хельсинки аргументы, добавив к ним заведомо неприемлемое для СССР политическое условие, связанное с событиями в Афганистане.

Нечто парадоксальное происходит в настоящее время, когда участниками мадридской встречи обсуждается новая конструктивная инициатива, выдвинутая Л. И. Брежневым на XXVI съезде КПСС, — о расширении зон применения мер доверия на всю европейскую часть СССР при условии соответствующего расширения такой зоны и со стороны западных государств.

Как известно, государства — участники общеевропейского совещания обязались уведомлять друг друга о крупных военных учениях на территории своих стран, а также в прилегающих морском районе и воздушном пространстве. Для СССР же и Турции были установлены зоны уведомлений в пределах 250 километров в глубь их территорий от европейских границ. Новое предложение Советского Союза распространяет зону уведомлений на территорию примерно в 3 тысячи километров, то есть на всю европейскую часть СССР вплоть до Урала.

Этим актом доброй воли Советского Союза, по мнению многих западных обозревателей, была открыта реальная возможность поиска взаимоприемлемых решений на мадридской встрече. Но США и их союзники по НАТО и здесь заняли неконструктивную позицию, несмотря на то что миролюбивые силы континента выражают поддержку прозвучавшим с трибуны съезда предложениям о расширении мер по укреплению доверия в военной области.

Миролюбивые советские предложения по укреплению европейской безопасности расходятся с планами Вашингтона превратить континент в стартовую площадку для своих ракет, в базу для размещения «нейтронной смерти». Но кровные интересы европейских народов требуют другого — чтобы Европа шла иным путем — тем, который проложен в Хельсинки.

А. ЛЕНОВ.
(АПН).

1 ЧЭРВЕНЯ—МІЖНАРОДНЫ
ДЗЕНЬ АБАРОНЫ ДЗЯЦЕЙ

Людміла ЗАБАЛОЦКАЯ

I
Жаўцее сонца высмяглы сланечнік,
Калюжын азалелых сіні дзень.
Жанчына і дзіця — працяг у вечнасць,
І чэзне цень, спывае змроку цень.
Жанчына і дзіця — і буры моўкнучы.
Мадонна, заслانی сабою свет,
Даверлівы, ад ліўняў шчодрых мокры,
Каб не пачаў ад хцівасці чарсцевець.
Світальна ў вокнах пырхаюць фіранкі.
Дзіця — на лоне юнага пляча.
О людзі, не параньце, не параньце
Іх дзень, які так юна залачаў.

II
Сінічы кліч ачахне ў цішыні.
Адсцюжыцца, адміроіцца, адсніцца.
О маці, неспакойная сініца,
Ты ў сум і радасць ціха пазвані.
І раптам мой адчуеш неспакой,
Гадоў маіх трывожлівае веча,
Успомні, як праз боль вяла у вечнасць,
Як бласлаўляла тонкаю рукою.
Кудлацілася пульга за акном,
А белы свет быў раннім і вячорным.
...І ты мяне да сэрца ціха горнеш,
І нашу павязь не расторгне ноч.
Разлучны дзень не споўніцца ў вачах.
Яшчэ звiніць чмялямі наша лета.
Тваім крылом, тваім цяплом сагрэта.
Пакуль ты ёсць — мой поўнік не ачах.

III
Клічу спозненую раніцу трыпутніка,
Тры сцяжыны. Тры журботныя мяжы.
І адснёнае жыццё вайны пакутнікаў
Над зямлёю неадольнаю звiніць.
Нараджаем, цэпльню даём папоўніцы.
Лес шуміць. Грыбы, нібы лесавікі.
Мір не спозніцца, ніколі мір не спозніцца
Скінуць шчупальцы, што леглі на куркі.
Ашклянелы жах ніколі не сутоніцца
У вачах дзіцячых, добрых, як ясна.
Маці свету, ад спакою апрытомніце,
Галасоў званы узвысьце да відна.
Супыніце жудасць войнаў, змрочнасць раніцы,
Адштурхніце грыб пякельны небыцца.
Жыць — жывому! І мадонне з дзіцем радасці
Век цвісці працягам сонца і жыцця.

НА ЗДЫМКУ: рэпрадукцыя з карціны Івана ПРАТАСЕ-
НІ «Бацькоўскі дом».

«ДА, МЫ ЦЫГАНЕ, НО СУДЬБА У НАС ИНАЯ»

«Из страны Цыгании, что на карте нету, из страны, развеванной небывалым ветром, ехал я да ехал на лихом коне, и остановился я на русской стороне...»

Эту песню поет на эстраде солистка Москонцерта Любовь Деметер. А написана она ее дядей 70-летним композитором Петром Деметером, одним из основоположников современной цыганской песни.

Слова песни — своеобразная история рода цыган-кэлдарари. Род, к которому принадлежат и сами Деметеры, исколесил чуть ли не весь мир: его кибитки побывали во

многих странах Европы, Азии, Африки, а в конце прошлого века пересекли границы России и двинулись по ее бескрайним просторам.

Куда шли цыгане? Что искали они?

Шли они за солнцем, а искали сказочную страну, в которой, по преданиям, каждый цыган мог найти свое счастье. Мечты о счастье воплотились в народные песни, в многочисленные романсы, разнесенные цыганами по всему свету.

— Меня всегда окружала музыка, — говорит Петр Деметер, вспоминая свое детство. — Вечерами у костров,

когда собиралась семья, песням и пляскам не было конца. Мы любили песни не только цыганские, но и русские, украинские. Мать и особенно отец знали их великое множество...

Любовь старшего сына к музыке была так велика, что отец совершил невиданный тогда для цыгана поступок: купил двенадцатилетнему Петру не гитару, а старенькую фисгармонию. Это был поистине царский подарок. А когда Петр самостоятельно научился играть на фисгармонии, отец вместо нее приобрел по случаю видавший виды рояль.

— Мы, наверно, были пер-

выми кочевыми цыганами в России, у которых появился рояль. И так как такой громоздкий инструмент в кибитке не повезешь, рояль заставил нас перейти к оседлой жизни, — шутит Петр Деметер.

Но дело, естественно, не в рояле. К тому времени Россия стала советской. Цыганам, как и другим народам и народностям Советского Союза, были предоставлены все возможности для всестороннего развития, культурного роста. Все члены большой семьи Деметеров получили высшее или среднее образование. Среди них ныне — профессор, доцент, компози-

тор, художник, актеры, музыковед, рабочие.

Петр поступил в 1934 году на рабочий факультет Ленинградской консерватории, а в начале сороковых был принят в цыганский театр «Ромэн», отмечающий сейчас свое 50-летие.

Имя Деметера было уже известно многим любителям сцены, когда он снова становится студентом — на этот раз композиторского отделения музыкального училища при институте имени Гнесиных. Цыганский театр потерял ведущего актера, цыганская песня получила своего композитора.

ЗНАКОМЬТЕСЬ: ВАШ СОВЕТСКИЙ СВЕРСТНИК

ОЛИМПИЙСКИЙ СТАРТ ОЛЕГА ЛОГВИНА

Автору этих строк посчастливилось увидеть Олимпиаду и многих ее героев, ощутить ее неповторимую атмосферу. Дух товарищества, честного соперничества волнует и сейчас, когда Московская Олимпиада становится достоянием истории. Важность события проверяется временем. Оно неумолимо отдаляет Олимпиаду, а воспоминания становятся все трогательнее и емче. Фотографии в альбоме, автографы друзей, приобретенных на Олимпиаде, записи в блокноте и просто память побуждают воскресить увиденное...

Счет золотым медалям белорусских олимпийцев на Московской Олимпиаде был открыт молодым велогонщиком Олегом Логвином, участником командной шоссейной гонки. Она проходила на Минском шоссе, где разыгрывался один из первых комплектов медалей Олимпиады.

Советские «шоссейники» могли умножить традицию — с двух последних Олимпиад команда возвращалась победительницей. Сейчас дома, на своей дороге, от четверки гонщиков болельщики ждали только победы. Но быть уверенным в ней никто, конечно, не мог: спортивный поединок полон неожиданностей...

...Тихо катя легкие машины, подошла к старту четверка советских гонщиков — Юрий Каширин, Сергей Шеллаков, Анатолий Яркин, Олег Логвин. Впереди — стокилометровый отрезок шоссе, который проверит мастерство и характер.

Старший тренер сборной страны Виктор Капитонов заботливо разглядывал майки у ребят, поправил шлемы, как будто отправлял не на гонку, а на парад, и напутствовал коротко: «Победа нужна, как воздух».

Судья взмахнул флажком, и, вытянувшись в струну, команда ушла по трассе, начав трудную работу. Пройдя в полную силу определенное расстояние во главе четверки, гонщики поочередно откатывались в хвост «отсидеться». С самого начала команда развила такую высокую скорость, что многие с опасением думали: «Выдержат ли?» Сообщения, приходившие с промежуточных финишей, показывали, что советские гонщики все больше увеличивали отрыв от соперников.

Последние километры... Самые трудные. Усталость ложится на плечи тяжелым грузом, горло перехватывает, а навстречу бежит и бежит бесконечный асфальт. Еще острее ощущает каждый гонщик себя частицей, составляющей единое целое — команду.

И вот начинают приближаться переполненные трибуны и заветный плакат со словом «Финиш», вместе с ними — победа! Теплый дождь в конце гонки был созвучен радости, счастью всех, кто ждал и верил в успех наших ребят.

На трех языках звучит результат советской команды — 2 часа 01 минута 21,74 секунды. Подошла «техничка» с Капитоновым, и десятки людей, знакомых и незнакомых, обнимали счастливого тренера. А команда принимала поздравления лорда Килланина. Таким помнится мне тот день. Торжественно звучал наш гимн над Минским шоссе, поднимался советский флаг.

А потом ребята, еще не совсем осознавшие, что значила их победа, обнявшись, отвечали на вопросы теле- и радиокomentаторов. И выглядели они совсем не героями, а просто людьми, которые взялись за дело и, хотя им было очень трудно, сделали его добросовестно и до конца. Среди команды победителей — Олег Логвин, светловолосый парень из Минска.

...Учился Олег в Борисовской средней школе и однажды уговорил весь свой класс записаться в детско-юношескую спортивную школу, в секцию велоспорта. Олег, начав тренироваться у Юрия Суворова, увлекся этим видом спорта всерьез. И сколько же было радости, когда он стал победителем в городской гонке на приз героя Великой Отечественной войны танкиста Павла Рака!

А потом были более солидные победы: серебряный призер чемпионата мира 1977 года среди молодежи в командной гонке, чемпион СССР (теперь уже среди взрослых) 1979 года в командной гонке. Совершенствовал Олег спортивное мастерство уже в Минске под руководством заслуженного тренера БССР Семена Худыша.

С 1978 года белорусский велогонщик попадает в основной состав сборной страны и здесь проходит «спартаанскую школу» Капитанова. Тут уже на себе пришлось испытать принцип знаменитого велогонщика — «выживает сильнейший». Ежедневный труд, тренировки в мороз, в жару, в грозовые дожди. И ветер для Олега стал уже не просто ветер. Он то лобовой, когда нужно пробивать его шлемом, когда гудящие ноги не могут продавить педаль; то попутный, который утраивает силы и дает ощущение полета; то боковой, который сносит к обочине и при котором так трудно не потерять белые осевые линии. Так идет кочевая жизнь гонщика.

Как-то знаменитый советский гонщик Ааво Пиккуус сказал: «Велосипедный спорт — хороший спорт, свежий воздух и пейзажи». Великий шутник этот Ааво. Но когда на гонке Мира тот же Ааво попал в несколько завалов и, травмированный, все же выиграл гонку, когда на велотуре по ФРГ пришел к финишу обмороженным, Олег понял, что такое велосипедный спорт и почему чудак, крутящий педали такой незатейливой машины, как велосипед, привлекает столь пристальное внимание болельщиков, хотя сами они спокойно перемещаются на сверхзвуковых лайнерах.

Олег любит автомобили. Наверное, потому, что на трассе гонки он слишком хорошо знает цену каждому метру. А легкость, с которой автомобиль отсчитывает километры, позволяет совсем по-другому ощутить шоссе.

Пример для Олега в спорте и в жизни — Володя Каминский. Они вместе поступали в институт физкультуры. Каминский тогда был уже олимпийским чемпионом, а Логвин — «подающим надежды». И с тех пор плечо старшего друга всегда рядом.

Сегодня Каминский уже ушел из большого спорта (велосипед для него стал объектом научных исследований), а Логвину еще предстоит долгие километры: ведь ему всего лишь двадцать один год и он гонщик.

Олимпийский сезон Олег закончил многодневной гонкой «Тур по Турции», где советская команда стала победительницей. Хотя Логвин считается специалистом однодневных гонок, причем большей частью командных, он показал себя настоящим бойцом в многодневке на 800-километровой трассе, финишировав пятым в личном зачете.

В нашей стране много талантливых гонщиков. Виктор Капитонов создал такую конкуренцию в сборной страны, что каждый за своей спиной ощущает дыхание достойного соперника. Место на спортивном Олимпе непостоянно, и лишь упорнейший труд позволит сохранить его. А время бежит так же стремительно, как шоссе под колесами. И нет уже финиша, есть новый старт.

Людмила БРАТАШ.

Песни Петра Деметера, как утверждает он сам, «подслушаны у жизни». И никогда в угоду моде не искажает он музыкальный фольклор своего народа.

Прекрасной исполнительницей песен Деметера стала его племянница Любовь Деметер. Он первым обратил внимание на ее вокальные данные.

У девочки высокий, сильный голос, необычный для цыганок, — пояснил он свою просьбу прослушать племянницу в консерватории.

Пятнадцатилетняя Люба была зачислена в музыкальную школу при консерватории, а после ее окончания — в консерваторию.

Певца щедро одарена природой — эффектная внешность, редкий музыкальный

слух, красивый, богатый оттенками голос. Любовь Деметер выступает на эстраде с цыганскими песнями и романсами. И хотя она никогда не бродила с табором, в ее исполнении чувствуется неповторимый цыганский темперамент, настроение, колорит.

Известно, что испанские цыгане-гитаны знамениты своими зажигательными танцами, венгерские и румынские — виртуозной игрой на скрипке. Славу русским цыганам принесла песня, романс.

Музыковед, хормейстер театра «Ромэн» Владислав Деметер (сын Петра) считает, что старинные цыганские романсы есть не что иное, как русские романсы, а цыгане являются лишь выдающимися их исполнителями.

— Русский народ подарил нам свои песни и романсы, которые наши предки исполняли в цыганской манере. Русская песня оказалась близка цыганской душе. Что же касается самой цыганской народной песни, то раньше она не выходила дальше табора и только в последнее время начала новую жизнь.

Это мнение знатока, ибо Владислав Деметер свою жизнь посвятил изучению цыганской песни.

...Я рассказал о трех поколениях московской цыганской семьи, которые могут сказать о себе словами одной из песен Петра Деметера: «Да, мы цыгане, но судьба у нас иная».

Илья ГИТЛИЦ.

(АПН).

Летні дзень.

Фота В. ДУБІНКИ.

старонкі мінулага

БАРУНЫ

Есць у Ашмянскім раёне Гродзенскай вобласці вёска Баруны. Мястца гэта невялікая, таму любы праязджаючы праз яе падарожны абавязкова зверне ўвагу на салідны, пабудаваны ў стылі рэнесансу касцёл, заўважаць за ім вялікі двухпавярховы гмах старадаўняга кляштара і, напэўна, зацікавіцца іх гісторыяй.

І сапраўды гэта, сягоння даволі закінутая вёска, аддаленая на 42 кіламетры ад чыгуначнай станцыі і 245 кіламетраў ад абласнога цэнтра, мае багатую і цікавую гісторыю.

Пачаткі сялібы губляюцца ў вяках. Паўстала яна, праўдападобна, у канцы XII ці ў пачатку XIII стагоддзя на скрыжаванні двух дзяржаўнага значэння камунікацыйных артерый-шляхах, з якіх адзін ішоў са сталіцы Вялікага княства Літоўскага Вільні праз Мінск, Барысаў, Оршу і Смаленск у Маскву, а другі, не менш важны, злучаў між сабой замкі-крэпасці Нясвіж, Мір, Навагрудак, Ліду, Гальшаны і Крэва, беручы свае вытокі з паўднёва-ўсходніх абшараў княства і канчаючыся на паўночным захадзе ў старажытнай Ліфляндзі. Гэта былі важныя шляхі, таму скрыжаванне іх не магло не стаць вузлавой станцыяй: само жыццё дамагалася на гэтым месцы пасялення. Спачатку паўстала яно, няйкакш, у форме нейкага заезда-карчмы, дзе падарожныя маглі адпачыць, пакарміць коней ды адрамантаваць павозку ці вупраж, а пазней пасёлак памалу разросся ў значнае сяло.

Назва Баруны падказвае, што ў сваім пачатку сяліба была закладзена ў бары, бо ў той час, як вядома, лясныя займалі значныя абшары нашых зямель.

Дакументальных звестак аб пачатку Барунаў няма. Калі яны і былі, дык загінулі ў віры бурных гістарычных падзей, якія пранесліся над нашай краінай наогул і над гэтай мясцовасцю ў прыватнасці. Гэты недахоп пастаралася запоўніць народная фантазія, ствараючы пра пачатак Барунаў рад легенд, адна з якіх, падхопленая царкоўнікамі, звязвае гэту падзею з так званым цудоўным з'яўленнем у бары іконы багародзіцы, з манахамі, кляштарам і да таго падобным. Гэта і іншыя легенды не вытрымліваюць крытыкі, бо даказана, што касцёл, кляштар, абраз з'явіліся не на пустым месцы, а ў пасёлку, які ў той час налічваў ужо некалькі стагоддзяў. Дык звернемся да гісторыі.

У другой палове XVI стагоддзя ў Вялікім княстве Літоўскім разгарнулася вострая рэлігійная барацьба. Пад уплывам заходнеўрапейскіх рэфарматараў (Лютара, Кальвіна, Цвінглі і інш.) у 1553—1570 гадах праходзілі на нашых землях масавыя адрачэнні ад каталіцызму і праваслаўнай веры магнатаў Радзівілаў, Кішкаў, Тышкеві-

чаў і інш. Услед за імі, каб не адстаць ад моды, пацягнуліся шматлікія прадстаўнікі шляхты і багатых мяшчан. Каталіцызм, прынесены на нашы землі з Польшчы з часоў Ягайлы, здавалася, быў ужо канчаткова пераможаны новымі плынямі. Не менш спесненым аказалася і праваслаўе — вера, якая мела на нашых тэрыторыях значна большы стаж.

Аднак хутка праявілася слабасць новых рэлігійных напрамкаў у тым, што іх было некалькі (кальвінізм, лютаранства, антытрынітарызм і інш.) і што яны змагаліся адзін супраць аднаго. Вось гэты ўзаемны антаганізм выкарыстала каталіцкая царква, накіраваўшы свой перадавы атрад — ордэн езуітаў у наступленне, і пачала паспяхова адваўваць страчаныя пазіцыі і ўмацоўвацца на новых. Пэўныя надзеі ўскладалася і на касцёл у Барунах, які быў закладзены ў канцы XVI стагоддзя, але гэты драўляны будынак, яшчэ не зусім закончаны, згарэў, як быццам ад перуна. Такім чынам, на працягу амаль усяго XVII стагоддзя Баруны не мелі каталіцкіх пабудоваў.

Але калі, як ужо было значана, заходнія веравызнанні пачалі капітуліраваць, а праваслаўе, абяссленае уніяй 1596 года і наступіўшымі за ёй праследаваннямі, стала веравызнаннем ахаяным і прынятым, каталіцызм, адваўваўшы для сябе магнатарыю і багацейшыя слаі насельніцтва, пачаў сваё трыумфальнае шэсце. Адначасова з адраджэннем каталіцызму, які стаў лічыцца «польскай верай», пачала абстрактна паланізацыя як беларускага, так і літоўскага насельніцтва, а сродкам духоўнага ўздзеяння на народныя масы былі ў той час выключна касцёлы і манастыры, якіх станаўлася штогаз больш. Вось тады, у 1692 годзе, пабудавалі ў Барунах другі раз драўляны касцёл. Аднак, як відаць, ні апекуноў, ні натхняльнікаў каталіцызму ён не задавальняў, таму праз тры гады яны заклалі падмурк новага, на гэты раз мураванага касцёла. Закончаны ў 1702 годзе касцёл быў перададзены базільянскаму уніяцкаму ордэну, а разам з ім і мястэчка Баруны з усімі жыхарамі і акаляючымі зямельнымі ўгоддзямі.

Базільяне прывезлі з сабой абраз (ікону) багародзіцы візантыйскага пісьма і аб'явілі яе цудатворнай, што ў той час практыкавалася амаль ва ўсіх як грэчаскага, так і лацінскага абраду манастырах. Тады ж пабудавалі яны сабе драўляны кляштар.

У 1700 годзе польскі кароль Аўгуст II, па паходжанню немец з Саксоніі, увяўся ў вайну са Швецыяй, якая прыняла для яго катастрафічны абарот. Шведскі ка-

(Заканчэнне на 6-й стар.)

ДАСЛЕДАВАННІ ВУЧОНЫХ-ЭТНОГРАФАЎ

ПОМНІЦЬ,
КАБ ВЕДАЦЬ

Імя вялікага рускага вучонага М. Міклухі-Маклая вядома далёка за межамі Савецкай краіны. Яго жыццё ўяўляе сабой подзвіг вучонага, які аддаў усе свае сілы вывучэнню жыцця і быту народаў многіх краін. Сёння гэта імя носіць Інстытут этнаграфіі АН СССР. Спектр даследаванняў гэтай акадэмічнай установы вельмі вялікі, вызначаецца сваёй спецыфікай, абумоўленай самой этнаграфіяй, адной з грамадскіх навук, якая вывучае народы-этнасы і іншыя гісторыка-культурныя супольнасці, іх развіццё, быт, міжэтнічныя адносіны. З гэтымі асноўнымі галінамі даследаванняў непасрэдна звязаны таксама і праблемы фарміравання новых нацый, перабудовы быту і барацьбы з перажыткамі і многія іншыя.

Расказаць аб планах работы інстытута, аб поспехах, дасягнутых у мінулым пяцігоддзі, карэспандэнт Агенцтва друку Навіны Аляксандр РАБАЎ папрасіў дырэктара Інстытута этнаграфіі АН СССР акадэміка Юліяна БРАМЛЕЯ.

— Важнейшым напрамкам навукова-даследчай работы інстытута ў дзесяціці пяцігоддзі заставалася вывучэнне сучаснага жыцця народаў. Вынікі навуковых пошукаў знайшлі сваё канкрэтнае ўвасабленне на старонках многіх кніг. Асабліва ж варта адзначыць выхад у свет калектыўнай манаграфіі «Вопыт этнасацыялагічнага даследавання ладу жыцця (падоле матэрыялаў Малдаўскай ССР)», якая з'яўляецца чарговым этапам у развіцці такой новай пагранічнай дысцыпліны, як этнічная сацыялогія сучаснасці.

У мэтах расшырэння даследаванняў нацыянальных працэсаў у цэлым па краіне былі праведзены масавыя анкетныя абследаванні ў Эстоніі, Малдавіі, Грузіі, Узбекістане, а таксама ў шэрагу абласцей РСФСР. Атрыманая даная будучы абгулены ў калектыўнай манаграфіі «Сацыяльна-культурнае развіццё і збліжэнне савецкіх нацый».

У апошні час мы таксама ўшчыльную падышлі да пытанняў, звязаных з сучаснымі этнічнымі і культурна-бытавымі працэсамі ў замежных краінах. Рыхтуецца абагульняючая праца «Этнічныя працэсы ў сучасным свеце». У ёй упершыню ў савецкай літаратуры будучы не толькі разгледжаны асноўныя тэндэнцыі сучасных этнічных працэсаў у краінах сацыялізму, капіталістычных краін і краін, што сталі на шлях развіцця, але і прааналізаваны канкрэтны ход гэтых працэсаў ва ўсіх рэгіёнах свету. Таксама дасягнуты значныя вынікі ў падрыхтоўцы і выданні 20-томнай этнаграфічнай серыі «Краіны і народы». Ужо выйшла сем тамоў.

Побач з даследаваннем сучаснасці ў мінулым пяцігоддзі важнае месца ў дзейнасці Інстытута этнаграфіі працягвала займаць вывучэнне традыцыйных культур народаў свету. Гэты напрамак набывае сёння асаблівую значнасць. Самабытным культурам народаў Савецкага Саюза прысвечаны шматлікія публікацыі, якія адкрываюць новыя старонкі гістарычнага мінулага народаў.

Несумненную цікавасць вучоных, спецыялістаў, а таксама шырокага чытача выклічаюць і першыя выпускі атласаў па культуры народаў Украіны, Беларусі, Малдавіі, Прыбалтыкі, Паўночнага Каўказа, Дагестана, Сярэдняй Азіі і Казахстана, а таксама сямітомная праца «Рэлігія XX стагоддзя», падрыхтоўку якой мы пачынаем разам з іншымі інстытутамі.

Асобае месца ў вывучэнні традыцыйнай культуры пільна займае навуковы аналіз некаторых даўно забытых сістэм пільна, без расшыфроўкі якіх немагчыма поўна ахарактарызаваць аднаведныя этнасы. Як вядома, работа па дэшыфроўцы пісьменнасці старажытнага наро-

да мая, праведзеная ў нашым інстытуте, была адзначана Дзяржаўнай прэміяй. Цяпер вядзецца работа па дэшыфроўцы старажытнаіндзейскай пісьменнасці.

У вывучэнні гісторыі, традыцый і быту людзей, што насялялі нашу планету шмат стагоддзяў назад, вялікую дапамогу вучоным-этнографам аказваюць даныя антрапалогіі. Пры гэтым асаблівую цікавасць мае працэс аднаўлення аблічча нашых продкаў па чэрапу. У гэтай спецыфічнай навукова-даследчай галіне нашы супрацоўнікі вельмі паспяхова выкарыстоўваюць навейшыя навукова-тэхнічныя дасягненні.

Важную ролю ў кааперацыі антрапалогіі і этнаграфіі адыгралі першыя крокі па рэалізацыі праграмы вывучэння народаў з высокім працэнтам доўгажыхарства, якая ажыццяўляецца сумесна са спецыялістамі ЗША. Прыемна адзначыць факт публікацыі абагульняючага артыкула аб сумесных даследаваннях у першым нумары новага часопіса «Навука ў СССР», які выдаецца на рускай і англійскай мовах.

Вельмі выніковымі мы лічым нашы міжнародныя навуковыя сувязі. Напрыклад, разам з вучонымі ГДР пачата работа па стварэнню фундаментальнай працы, прысвечанай асноўным паняццям і тэрмінам этнаграфічнай навукі, што вельмі важна для міжнароднага супрацоўніцтва. Вялікае значэнне набывае ўдзел савецкіх этнографіаў у рабоце розных міжнародных форумаў.

За мінулае пяцігоддзе інстытут працягваў распрацоўку тэм, цесна звязаных з задачамі ідэалагічнай барацьбы, выкрыццём расісцкіх канцэпцый, крытычным аналізам замежных этнаграфічных школ. Гэта работа знайшла сваё адлюстраванне на старонках такіх выданняў, як штогоднік «Расы і народы», а таксама падрыхтаванай да выхаду ў свет манаграфіі «Расы і грамадства», у якой змяшчаецца аргументаваная крытыка расізму. У бягучым пяцігоддзі будзе закончана калектыўная праца «Сучасная заходняя этналогія», у якой мяркуецца асветліць шляхі развіцця, асноўныя тэорыі і метады этналагічнай навукі ў краінах Заходняй Еўропы і ЗША. Таксама нам трэба будзе выдаць і сямітомнік твораў М. Міклухі-Маклая.

Аб маштабах навуковай дзейнасці інстытута дае ўяўленне і такі факт. Толькі за апошнія пяць гадоў было апублікавана 238 кніг, а таксама многія дзесяткі артыкулаў на актуальныя тэмы на старонках часопіса «Советская этнографія» і іншых акадэмічных выданняў. Бо не сакрэт, што асноўнай нашай «прадукцыяй» з'яўляюцца навуковыя публікацыі.

Сотні навучэнцаў Бабруйскага тэхнічнага вучылішча № 95 хімікаў займаюцца ў гуртках мастацкай самадзейнасці, дзе яны знаёмяцца з гісторыяй мастацтваў, асновамі харэаграфіі, спеваў, музыкі, што ўвядзена ў праграму эстэтычнага выхавання будучых рабочых. Навучальнай установе прысвоена ганаровае званне «Вучылішча высокай культуры».

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі тэле-студыі вучылішча здымаюць фільм аб самадзейнай творчасці навучэнцаў.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

БАРУНЫ

(Заканчэнне.
Пачатак на 5-й стар.)

роль Карл XII, уварваўшыся на тэрыторыю Рэчы Паспалітай, біў на кожным кроку войскі Аўгуста і ў канцы загнаў яго ў Дрэздэн (сталіца Саксоніі).

У разгар гэтай вайны, у 1702 годзе, праз Баруны накіроўвалася супраць шведаў армія караля Аўгуста пад камандай гетмана Міхаіла Вішнявецкага. Каб падняць дух войска, было вырашана са згоды манахаў забраць у паход тую ікону багародзіцы. Аднак у Крайцбургскай бітве Вішнявецкі пацярпеў паражэнне, а пад Пултускам быў канчаткова разбіты. Ікона заставалася пры польска-літоўскай арміі да 1709 года.

Відаць, з удзячнасці манахам за велікадушную пазычку абраза дэкрэтам ад 5 лістапада 1705 года кароль Аўгуст II даў Барунам магдэбургскае права. На той час гэта была значная прывілея, але з розных прычын не выкарыстаная імі.

У 1707 годзе мястэчка амаль цалкам выгарала. Згарэў будынак манастыра, а ад касцёла засталіся толькі сцены. Манахі звярнуліся за дапамогай да караля, які ўжо аднойчы аказаў ім сваю ласку. І на гэты раз просьба была выслухана. У 1710 годзе Варшаўскі сейм пастанаў выдзеліць сродкі для адбудовы Барунскага манастыра і касцёла. Частка гэтых сум была атрымана, і пачалася іх рэалізацыя, але на перашкодзе стала так званая маровае паветра — пошасць, ад якой гінула шмат людзей ва ўсім княстве. Пачатая адбудова кляштара і касцёла спынілася. Перастала дзейнічаць і школа, якая была створана ў 1707 годзе з ініцыятыўнага ўдзелу настаўнікаў у 1700 годзе з мястэчка Вішнева. Тут яна існавала пад назвай базільянскай павятовай школы. Курс яе быў трохгадовы, напрамак свецкі. У 1740 годзе навуцальная ўстанова змяніла праграму і зрабілася школай для падрыхтоўкі кандыдатаў у духоўнае званне.

У 1755 годзе касцёл цалкам перабудаваў, пашырылі і абсталявалі новымі багатымі культуравымі прыладамі. Мясцэчка на гэты час адбудавалася, колькасць яго жыхароў пачала ўзрастаць. Гэта былі пераважна прыгонныя базільянскага манастыра, так званыя касцельныя людзі. Апроч іх, у мястэчку пасяліліся ў невялікай колькасці саматужныя майстры розных спецыяльнасцей і некалькі гандляроў. Манастыр

валодаў больш чым 300 дзесяцінамі ворнай зямлі, апроч выхасаў, лугоў і лесу.

У 1780 годзе Барунская школа стала зноў свецкай. Яе ператварылі ў шасцігадовую гімназію, якая праіснавала да 1833 года. Вучні жылі і займаліся ў манастырскіх памяшканнях, іх настаўнікамі спачатку былі амаль выключна манахі, але ў XIX стагоддзі штуром часцей пачалі з'яўляцца і свецкія людзі. Навучанне вялося на польскай і лацінскай мовах, але вывучаліся і іншыя мовы — французская, нямецкая і руская, уведзеная калі 1800 года.

У гады 1788—1808 быў пабудаваны двухпавярховы мураваны ў форме літары Т новы гмах манастыра, які стаіць і зараз. З заканчэннем яго колькасць вучняў гімназіі павялічылася. У 1810 годзе іх было больш за сотню.

З гэтай гімназіі выйшлі ў свой час вядомыя польскія пісьменнікі Антон Адынец (1804—1885), Юльян Корсак (1807—1855), Ігнат Ходзька (1794—1861) і цэлы рад грамадскіх дзеячаў.

Не міналі Барунаў і ваенныя падзеі. У 1794 годзе, калі ў Вільні пачалося паўстанне пад кіраўніцтвам Ясінскага, далучыліся да яго жыхары Барунаў і навакольная шляхта. Супраць паўстанцаў быў накіраваны атрад царскай арміі, але тыя зачыніліся ў мурах манастыра і адбілі прыступ. У 1812 годзе праз Баруны ў напрамку Масквы праходзілі напалеонаўскія войскі, якія паводзілі сябе тут, як у заваяваным краі.

У 1823 годзе Барунскі касцёл стаў канчаткова рымска-каталіцкім. Уніяцкія манахі-базільяне, якіх на гэты час заставалася ўжо нямнога, былі пераведзены ў Жыровіцкі манастыр (каля Слоніма). Гімназія, якую ўтрымоўвалі базільяне, стала занепадаць, і ў 1833 годзе замест яе было заснавана прыходскае духоўнае вучылішча з двухгадовым курсам навування.

Пасля так званых Полацкага сабора 1839 года, калі была ліквідавана на Беларусі Брэсцкая унія, Барунскі манастыр стаў праваслаўным, а былы касцёл — царквой. Духоўнае вучылішча змяніла сваё аблічча, і ў 1845 годзе яго перавялі ў Вільню.

У 1846 годзе ў гмаху манастыра размясцілася сціплае царкоўнапрыходскае вучылішча, якое пазней ператварылі ў так званое народ-

нае з трыма класамі і 1—2 настаўнікамі. Такое становішча праіснавала да канца XIX стагоддзя, калі царкоўныя праваслаўныя ўлады вырашылі скарыстаць амаль пустую гмах для навуцальнай установы больш высокага тыпу. Пасля капітальнага рамонту пачала тут працаваць мужчынская духоўна-настаўніцкая школа з трохгадовым курсам навування для падрыхтоўкі выкладчыкаў рэлігіі і царкоўных спеваў у народных вучылішчах. Адначасова тут жа была закладзена так званая «двухкласная образованая школа», у якую прымалі вучняў пасля заканчэння імі народнага вучылішча.

Пасля першай сусветнай вайны Ашмяншчына, а таму і Баруны аказаліся ў граніцах буржуазнай Польшчы. Стараннем вядомага заходне-беларускага палітычнага дзеяча П. Рак-Міхайлоўскага ў 1919 годзе ў Барунах была арганізавана першая беларуская настаўніцкая семінарыя. Рак-Міхайлоўскі стаў яе першым дырэктарам. Але працавала яна вельмі каротка і не паспела зрабіць ніводнага выпуску. Па загаду польскіх улад з 1 верасня 1923 года яна ператварылася ў польскую. Гэта не была семінарыя ў поўным яе аб'ёме. Пасля трэцяга курса на вучэнцаў пераводзілі цэлым класам у Віленскую настаўніцкую семінарыю імя Т. Зана, дзе яны заканчвалі адукацыю. Барунская семінарыя праіснавала да 1933 года, потым яе памяшканні заняла сямігадка.

Пасля Айчынай вайны ў будынку кляштара была спачатку няпоўная сярэдняя школа, якая з часам выраста ў сярэднюю. Цяпер Барунскае СШ размяшчаецца ў новым тыповым гмаху з вялікімі светлымі класнымі пакоямі і кабінетамі з неабходным інвентаром і нагляднымі дапаможнікамі. Былое манастырскае мястэчка жые новым жыццём. Яно з'яўляецца цэнтрам сельсавета і саўгаса «Баруны». У 130 дагледжаных дварах працывае каля 400 жыхароў, якія карыстаюцца сваім Домам культуры, бібліятэкай, камбінатам бытавога абслугоўвання, фельчарска-акушарскім пунктам, аддзяленнем сувязі і двума магазінамі. Для веруючых-католікаў дзейнічае, як і ў даўнейшыя часы, касцёл. Няма толькі той слаўнай іконы. Яна загінула ў часы акупацыі нашых зямель гітлераўскімі захопнікамі.

Пятро БІТЭЛЬ.

ЖЫЦЦЁ — У 137 СЦЭНІЧНЫХ ЛЁСАХ

СОНЕЧНАЯ, ПРЫГОЖАЯ

ЛІДЗІЯ ШЫНКО — 75 ГАДОЎ

Лідзія Шынка была сярод тых, хто ў пачатку дваццатых гадоў у ліку першых у рэспубліцы атрымаў прафесійную адукацыю ў Беларускай студыі ў Маскве. Маладыя акцёры і рэжысёры пачалі свой самастойны творчы шлях у драматычным тэатры Віцебска (цяпер тэатр імя Якуба Коласа).

Амаль пяцьдзесят гадоў аддадзена любімай мастацтва. Жыццё, пражытае ў ста трыццаці сямі сцэнічных жаночых лёсах. Раннія ролі, якія яна выконвала ў спектаклях «Цар Максімільян», «Астап» А. Глобы (напісаны па апавяданню М. Чарота «Саматканая святка»), «Калія тэрасы» М. Грамыкі, «Сон у летнюю ноч» У. Шэкспіра, былі пробай сіл захопленыя, жыццядараснай дзяўчыны.

Стройная, высокая, прыгожая, актрыса валодала добрым голасам прыемнага тэмбру, рэдкай пластычнасцю. Гледачоў прыцягвала сонечнасць, звонкасць яе таленту. У рэпертуары Шынка самыя разнастайныя жаночыя характары — псіхалагічна складаныя, часам рэзка процілеглыя па сваёй маральнай сутнасці і жанравыя прыналежныя. Ганна Карэніна і Бэтсі Тварская («Ганна Карэніна» Л. Талстога), Полінка і Карыніна («Даходнае месца» і «Без віны вінаватыя» А. Астроўскага), Луіза і лэдзі Мільфард («Каварства і каханне» Ф. Шылера), Марыяна («Скупы» Ж.-Б. Мальера), Марсела («Сабака на сене» Лопэ дэ Вэга), Земфіра («Цыганы» А. Пушкіна), Надзея («Апошнія» М. Горкага), Вара і Валя («Хлопец з нашага горада» і «Рускія людзі» К. Сіманова) і многія іншыя.

Асабліва прыцягвалі да сябе актрысу ролі ў творах беларускіх пісьменнікаў. Яна іменная беларуская актрыса, якая стварыла непаўторныя ў сваёй вобразнасці лёсы беларускіх жанчын. Шынка іграла ў спектаклях па п'есах У. Галубка, К. Крапівы, Я. Рамановіча, А. Макаёнка, К. Губарэвіча, І. Мележа, А. Петрашкевіча,

М. Матукоўскага. Пастаноўшчыкамі большасці гэтых спектакляў былі Е. Міровіч, М. Міцкевіч, К. Саннікаў, Л. Рахленка. Таленавіты рэжысёр і акцёр Канстанцін Саннікаў быў для актрысы не толькі педагог і рэжысёр, але і сябар, і муж. Гэта была вельмі прыгожая, прывабная сямейная пара.

У 1937 годзе разам з К. Саннікавым Лідзія Шынка пачала працаваць у тэатры імя Я. Купалы. Арганічна і свабодна ўзішла актрыса на сталічную сцэну.

Ролі, дублі, уводы... Пасляховы пачатак — роля прыгажуні Марыяны ў камедыі Мальера «Скупы».

Супярэчлівы свет Марыяны, закаханай у аднаго, а вымушанай ісці замуж за другога, старога, але багатага, раскрываўся актрысай з глыбінным спачіжнем прывіднага жаночага характару. Вобраз быў пададзены сакавіта, ярка, з тэатральнай умоўнасцю і жыццёвай праўдзівасцю — як гэтага патрабуе стылістыка тэатра Мальера.

За паспяховым дэбютам надыйшоў новы творчы поспех — на гэты раз у рускай класіцы. Роля Надзеі ў спектаклі «Апошнія» М. Горкага.

Актрыса сканцэнтравала ўвагу на разбэшчанасці, духоўным распадзе Надзеі, якая растапала чалавечую і жаночую годнасць.

Спектакль «Апошнія», які выконваўся ансамблем выдатнейшых беларускіх артыстаў, атрымаў дасканалы мастацкі ўвасабленне і быў паказаны ў праграме Дэкады беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе, дзе меў вялікі поспех. Пастаноўка з'явілася адной з найбольш цікавых трактовак драматургіі М. Горкага на савецкай сцэне. І гэта перш за ўсё, як пісаў К. Сіманаў у «Правде», «...дзякуючы выдатнай ігры акцёраў тэатра імя Янкі Купалы, дзякуючы таму, што кожны выканаўца знайшоў правільны ключ да раскрыцця

такіх складаных і глыбока псіхалагічных вобразаў Горкага».

Пасля Дэкады, у праграме якой былі спектаклі «Апошнія», «Партызаны», «Хто смяецца апошнім» і «Пагібель воўка», дзеячы беларускага тэатра былі адзначаны ўрадавымі ўзнагародамі. Лідзія Шынка атрымала медаль «За працоўную адзнаку».

У гады вайны тэатр працуе ў Томску. Адноўлены некаторыя асноўныя спектаклі даваеннага рэпертуару, у якіх была занята Л. Шынка. Ставляцца новыя п'есы, у якіх яна іграе сучасніца, а таксама класічныя ролі. Пераважна лірычных герояў. Часам каварных лёгкадумных красунь.

Акцёрскае майстэрства Л. Шынка ўдасканаліваецца і шліфуецца. Яна адчувае ў сабе сілы і магчымасці ствараць не толькі лірыка-драматычныя і камедыяныя ролі, але і вострахарактарныя, сатырычныя. Папулярнасць актрысы расце з кожным спектаклем. Яна карыстаецца асаблівай любоўю гледачоў, атрымлівае шмат пісем. «Ваша героя і сонечная, прыгожая! Вы так праўдзіва перадаеце яе любоў, гордасць, смутак, плячоту, што міжволі радуешся і смуткуеш разам з Вамі».

Гледачы пісалі пра сваю любоў да актрысы, захапленне яе героямі, пра сваё імкненне быць падобнымі на іх. Прасілі аб сустрэчах, раіліся, давяралі патаемнае.

У 1946 годзе Л. Шынка атрымала званне заслужанай артысткі БССР.

У пасляваенныя гады Л. Шынка стварае цікавыя вобразы ў беларускім рэпертуары. Паўліна Бохан («Пяць жаваранкі», 1950), Агнеса («На святанні», 1952), Антаніна Цімафееўна («Выбачайце, калі ласка!», 1954) і іншыя. Яна заваяўвае гледачоў праўдзівасцю сцэнічнай ігры, майстэрствам чаканых характарыстык, непаўторным каларытам нацыянальнай формы.

У 1955 годзе адбылася другая Дэкада беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. У рэпертуары купалаўцаў «Паўлінка», «Канстанцін Заслонаў», «Пяць жаваранкі», «Выбачайце, калі ласка!», «Даходнае месца».

Арыгінальны рэпертуар, высокі ўзровень рэжысёрскага і акцёрскага майстэрства аднадушна ўхваляліся маскоўскімі тэатральнымі гледачамі і друкам. Шмат пісалася аб спектаклі «Выбачайце, калі ласка!», аб рэжысуры К. Саннікава і акцёрскіх працах. Атрымала свае лаўры і Л. Шынка, якая з бліскучым майстэрствам сыграла мяшчанку Антаніну Калібераву.

...На сцэне мітусілася мілавідная пухленькая жанчына сярэдняга годаў. Круглыя наіўныя вочы, кірпаты носік, вусны банцікам. Валасы завіты «баранчыкам», у вушах — круглыя завушніцы, на руках — пярсцёнкі. Апранута ў яркі квяцісты халат. Тых, хто ўваходзіць у дом, аглядае ўважліва. Ацэньвае: сустракаць з купецкай гасціннасцю ці даць ад варот папарат... Гэта жанчына ўсім ведае чану. Ведае і сабе. Начытаная! Не толькі прачытала папулярныя брашуры, але і запамінала многа слоў і незразумелых тэрмінаў... Спатрэбляцца ў жыцці.

Рэжысёрскі і акцёрскі вобраз Антаніны Цімафееўны быў распрацаваны старанна, з мноствам нюансаў, з ювелірнай дакладнасцю дэталей. Даючы знішчальную характарыстыку прадстаўніцы сучаснага мяшчанства, раскрываючы яе бездухоўнасць, Л. Шынка не шкадавала камедыяных і сатырычных фарбаў.

Непасрэднасць, шчырасць, лірызм, гумар, арганічнае адчуванне жанру, уласцівае адметнаму таленту актрысы. У той ці іншай ступені гэтыя якасці знайшлі адлюстраванне ў ролях, створаных фантазіяй драматургаў і рэжысёраў і натхнёна ўвасобленых Лідзіяй Шынкою на сцэне любімага ёю Беларускага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы.

Я. БАРЫСАВА,
тэатразнаўца.

У КАЛГАСЕ

ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Добрай традыцыяй стала правядзенне калектывам Літаратурнага музея Янкі Купалы вечароў паэзіі ў школах, на прадрывемствах, у калгасах і саўгасах рэспублікі.

Адзін з такіх вечароў, прысвечаны 100-гадоваму юбілею народнага песняра, адбыўся ў калгасе імя Янкі Купалы Пухавіцкага раёна. Да калгаснікаў прыехалі паэт Станіслаў Шушкевіч, артысты тэатра імя Янкі Купалы і навуковы супрацоўнік музея. Урачысты вечар адкрыў старшыня калгаса У. Захарэвіч.

З дакладам аб жыццёвым і творчым шляху народнага паэта Беларусі выступіла супрацоўніца музея М. Чабатарэвіч. Пра свае сустрэчы з песняром расказаў С. Шушкевіч. А потым на калгаснай сцэне была паказана бессмяротная купалаўская «Паўлінка». Сярод выканаўцаў — народны артыст СССР З. Стома, народны артыст БССР П. Кармунін, заслужаная артыстка БССР Т. Нікалаева, моладзь тэатра.

УЗНАГОРАДА

3 ВЕНГРЫ

Прэмія венгерскага агенства да літаратуры і мастацтва «Артыстус» прысуджана беларускаму пісьменніку Міколу Хведаровічу, які з'яўляецца нястомным прапагандыстам венгерскай паэзіі на беларускай мове. Ім, у прыватнасці, падрыхтавана «Анталогія сучаснай венгерскай паэзіі», якая ўбачыла свет у выдавецтве «Мастацкая літаратура» ў 1977 годзе, кніга выбраных твораў Ш. Пецёфі «Ліра і меч», перакладзены паасобна творы многіх вядомых паэтаў Венгрыі. Пісьменнік з'яўляўся дэлегатам усеўрапейскай нарады перакладчыкаў, якая праходзіла ў 1969 годзе ў Венгрыі.

ФАРБЫ ЛІДЧЫНЫ

Значную цікавасць у гродзенцаў і гасцей горада выклікае выстаўка работ лідскіх мастакоў. Каля ста твораў жывапісу і графікі прадставілі на суд гледачоў А. Судар, В. Кучаравенка, І. Латушка і іншыя. Гэта першая творчая справаздача лідскіх мастакоў перад гледачамі абласнога цэнтра.

ЮНЫЯ ГЛЕДАЧЫ ЗАДАВОЛЕНЫ

НА ЭКРАНЕ— РЭАЛЬНАСЦЬ І КАЗКА

Усесаюзны тыдзень дзіцячых фільмаў, які сёлета ўрачыста прайшоў у сталіцы Беларусі, прынёс юным аматарам кінамастацтва шмат цікавых сустрэч. Прагляды новых дзіцячых стужак адбыліся ў многіх кінатэатрах рэспублікі, на экран вярнуліся лепшыя карціны мінулых гадоў: акцёры, рэжысёры, драматургі расказвалі дзецям пра сваю работу, дзяліліся творчымі задумамі, слухалі іх разважанні пра ўвасабленне.

У сталічным кінатэатры «Масква» ў дзень адкрыцця Тыдня дэманстравалі фільм «Рукі ўгору!» — вясёлая, поўная прыгод і таямнінасці гісторыя, удзельнікі якой — сучасныя хлопчыкі і дзяўчынкі. Рэжысёр-пастаноўшчык гэтай карціны Уладзімір Грамаціцаў раней зняў стужку «Вусаты нянь», «Ішоў сабака па раялі», якія адразу палюбіліся дзецям, запамніліся дарослым. А вось некаторыя выказванні мінскіх школьнікаў, першых гледачоў карціны «Рукі ўгору!»: «Фільм вельмі спадабаўся. Я яшчэ ніколі не сустракала такога незвычайна-

га жанру — казачна-фантастычнага». «Хлапчук здолеў перамагчы зло. Калі чытаеш пра гэта ў кнізе або сустракаеш такіх герояў на экране, заўсёды імкнешся стаць такім жа моцным, смелым. І яшчэ добра, калі ёсць вось такая настаўніца, за якой можна і ў агонь і ў ваду».

Работы рэжысёра Ільі Фрэза «Першакласніца», «Хамут для Маркіза», «Дзівак з 5-га «В» неаднойчы былі лаўрэатамі кінафестывалю. Праблемы, якія вырашае рэжысёр у сваіх стужках, адразу знаходзяць водгук у сэрцах гледачоў. У праграме Тыдня дэманстравалася новая карціна Ільі Фрэза «Вам і не снілася...», у якой ён звярнуўся да жыватворнай ва ўсе часы тэмы — першага кахання. Рэжысёр вырашае яе, на думку крытыкаў, з творчай смеласцю, пранікнёнасцю, захопленасцю. Рамантычная гісторыя кахання сучасных Рамэо і Джульеты становіцца падставой для роздуму аб працэсах развіцця сям'і, школы, асяроддзя, у якім фарміруецца духоўны свет маладога

чалавека. Вакол новага фільма адразу разгарнулася палеміка, у якой найбольш актыўна спрачаліся падлеткі з... бацькамі.

Сярод фільмаў Тыдня вылучаліся работы маладых аўтараў Сяргея Пацяпалава (ён зняў фільм «Чужая кампанія») і беларускага рэжысёра Барыса Гарошкі, які прадставіў стужку «Дачка камандзіра». Рэжысёры кожны па-свойму раскрываюць тэму станаўлення падлеткаў, фарміравання характару, духоўнай сталасці. Барыс Гарошка працягвае традыцыі старэйшага беларускага рэжысёра Льва Голуба. Кінастужка «Дачка камандзіра» расказвае пра дзяцей вайны — мужных і стойкіх байцоў, якія падзялілі са ста-

рэйшымі нягоды і пакуты, сталі сапраўднымі ўдзельнікамі абароны Брэсцкай крэпасці.

Дыскусіі, канферэнцыі, сустрэчы з гледачамі — у гэтыя дні іх адбылося вельмі многа. Жаданым гасцем юных гледачоў быў Вячаслаў Кацёначкін, рэжысёр-пастаноўшчык папулярнага мультфільма «Ну, пачакай!». З захапленнем прымалі стваральнікаў любімых казачных персанажаў Георгія Міляра, Алену Санаеву.

Вясёлыя і журботныя казкі, фантастычныя і прыгодніцкія стужкі, карціны пра сучасных школьнікаў і пра тых, чые імёны сталі гісторыяй, — усяго 120 фільмаў было паказана ў праграме. Госці свята наведвалі Брэст,

Магілёў, іншыя гарады Беларусі.

Урачыстае закрыццё Тыдня адбылося ў спецыялізаваным дзіцячым кінатэатры «Піянер». Падведзены вынікі, уручаны ўзнагароды, адгрымелі ўдзячныя апладысменты гледачоў. І засталіся сябры дзяцей — фільмы, якія нясуць радасць пазнання, вучаць справядлівасці, дабраце, імкненню жыць у міры і дружбе.

А. АНАНІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі Усесаюзнага тыдня дзіцячых фільмаў сярод юных гледачоў; Дзіма ЮСІФАЎ, выканаўца ролі Бураціна ў кінафільме «Прыгоды Бураціна».

**Фота А. НИКАЛАЕВА
і А. БАСАВА.**

ці не хочаш апрануць?

ДАВЫД-ГАРАДОЦКА-ТУРАЎСКІ СТРОЙ

Давыд-Гарадоцка-Тураўскі строй — адметная, непаўторная з'ява ў мастацтвае народнага касцюма Палесся. Лакалізуецца ён у невялікіх гарадках, мястэчках і буйна населеных вёсках і раскрывае традыцыйныя, архаічныя рысы касцюма тутэйшага мяшчанства XIX стагоддзя. Своеасаблівую фантастычнасць і самавітасць касцюмам надае агромністы, высокі галаўны ўбор з наміткай — «галовачка», багатая і разнастайныя здымныя ўпрыгожанні.

Асноўны комплекс жаночага адзення складаўся з кашулі, спадніцы з прышыўным ліфам, цёмнага фартуха, шырокага пояса.

Кашуля шылася з кужэльнага палатна, мела вялікі адкладны каўнер, шырокія рукавы, якія заканчваліся каўнерцамі. У больш заможных давыд-гарадоцкіх мяшчан палатняным быў толькі стан кашулі, а рукавы і каўнер кроіліся з «сарвету» (баваўнянай крамнай тканіны). Шырокі каўнер, шво злучэння рукава са станам аздабляліся вышывым (найчасцей крыжыкам, чырвоным колерам) раслінным арнаментам.

Спадніца ў жаночым гарнітуры была двух тыпаў: андарак і сукня. Андарак кроіцца з даматканага гладкафарбаванага, часта цёмна-сіняга сукна, а сукня — з мануфактурнай зялёнай, чорнай ці цёмна-сіняй шарціянкі. Па нізу спадніцы часта нашывалі дзве-тры паласы серабрыстага галуна. У Давыд-Гарадку спадніцы прасавалі ў глыбокія складкі.

Амаль заўсёды да спадніцы прышываўся гарсэт («кабат», «шнуроўка»). Шылі яго з чырвонага ці фіялетава-сіняга ўзорыстага ці гладкафарбаванага атласу.

Фартух у жаночым гарнітуры заўжды пярэсты, цёмных таноў. Кроіўся з адной доўгай полкі ўзорыста тканай ці набіванай фабрычнай тканіны. Фартух і спадніца з гарсэтам падпаясваліся шырокім плеченым ці тканым з малінава-чырвонай воўны поясам. Некалькі разоў пояс туга апларэзваў стан жанчыны, прыкметна завывшаў лінію таліі, надаваў касцюму стройны, выцягнуты сілуэт. Пояс завязваўся ззаду. Бадай, толькі ў тураўлянак сустракаўся шырокі, жорсткі пояс, пашыты з залацістай парчыгалуна — «галёніна».

Экзатычны і падкрэслена самавіты вобраз жаночага касцюма ствараў арыгінальны галаўны ўбор замужніх жанчын — «галовачка» («галава», «падушачка»). Гэта адзін з варыянтаў ручніковых галаўных убораў тыпу наміткі. У розных буйных мястэчках, дзе распаўсюджаны строй, пластыка, памеры, аздабленне галаўных убораў мелі лакальныя асаблівасці і прыкметы. Напрыклад, у Тураве «галовачка» мела вытанчаную, рагацістую форму кічкі, а ў Давыд-Гарадку нагадала высокі і шырокі, падобны на бочку, турбан.

Адметныя дадаткамі касцюма жанчын былі шматлікія ўпрыгожанні. Сярэбраныя пярэсценкі, вялікія, мясцовай работы металічныя крыжы, дзесяткі ланцужкоў пацерак з натуральных камянёў, круглыя абразкі, — далёка не поўны пералік таго, што насілі тутэйшыя жанчыны.

Мужчынскае адзенне вызначалася амаль поўнай адсутнасцю вышывак, шырокім выкарыстаннем крамных тканін. Шапкі шылі з сівога даматканага сукна, з верхам чатырохвугольнаў формы. Верх і ніз абшываўся чырвоным сукном, а да верхніх вуглоў прышываліся невялікія чырвоныя кутасікі. Верхнім адзеннем былі світы рознага крою, кажухі, а распаўсюджаным святочным абуткам скураныя боты.

Міхась РАМАНЮК, мастацтвазнавец.

НА ЗДЫМКАХ: традыцыйныя ўборы мяшчан Давыд-Гарадка; маладзіца ў святочным касцюме (канец XIX — пачатак XX стагоддзяў).

ЗАПРАШАЕ «ПАЎЛІНКА»

«Паўлінкай» назвалі свой клуб работніцы Лідскага аўтарамонтнага завода. Раз у месяц збіраюцца яны за агульным сталом, застаўленым прыгатаванымі сваімі рукамі прысмакамі. Жанчыны абменьваюцца сакрэтамі кулінарыі, рукадзелля, расказваюць пра новыя моды і прачытаныя кнігі...

Падобныя клубы па ініцыятыве жаночых саветаў працуюць і ў іншых калектывах.

з народнага гумару

— Ну, што табе цыганка наваражыла?
— Што хутка буду мець не-прыемнасць.
— Не вер гэтаму.
— Дзіва — не вер! Як толькі яна выйшла, я адразу ж схмягнулася, што няма гадзінніка.

Аднойчы захварэў шавец і пайшоў да доктара. Той пасадзіў яго ў крэсла і спытаў:
— Што ў цябе баліць?
— Я шавец.

Доктар зноў запытаў, ужо са злосцю:
— Ну, дык што ў цябе баліць?

— Калі мне прыносяць бот ці чаравік рамантаваць, я не пытаю, што яму трэба, — сам бачу, — адказаў шавец.

— Разумеець, не можам прыняць вашага сына ў музычную школу.
— Чаму?

— Слыху няма.
— А божачкі ж! Няўжо аглух? Учора ж ён лязь і сёў чуў.

— Мама, чаму маладая мае такую белую сукенку?

— Бо сёння ў яе вельмі радасны дзень.

— А чаму малады ўбраўся ў чорнае?

— Ах, не задавай такіх дурных пытанняў, смаркач...

МУЗЕЙ ЗЕМЛЯКА

Музей легендарнага рэвалюцыянера-падпольшчыка, вядомага партыйнага і дзяржаўнага дзеяча С. Прытыцкага адкрыўся нядаўна ў Бераставіцкай сярэдняй школе. Недалёка ад гэтых месц Сяргей Осіпавіч правёў юнацкія гады, тут стаў на шлях барацьбы за вызваленне народа.

У экспазіцыі музея — макет доміка ў вёсцы Гаркавічы, у якім ён нарадзіўся,

шматлікія дакументы, што расказваюць аб яго партыйнай дзейнасці, успаміны баявых саратнікаў, родных і блізкіх. Асобны раздзел прысвечаны справам працоўных калектываў, якія носяць імя слаўнага земляка.

Вялікую дапамогу ў стварэнні школьнага музея аказалі вучням супрацоўнікі Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея.

ДЭБЮТ УДАЎСЯ

Сёлета дэбютавала неафіцыйнае першынство Еўропы па футболе для шаснаццацігадовых юнакоў. Праведзены першыя гульні. У склад зборнай каманды СССР увайшоў і мінчанін Зіньковіч.

Нашы футбалісты першы матч правялі ў Мінску на стадыёне «Дынама» са зборнай Венгрыі. Гульня праходзіла са значнай перавагай савецкіх спартсменаў. У першым тайме Сон забівае адзін мяч. У другім тайме поспеху двойчы дамагаецца Якавенка. Упэўнена перамагла каманда СССР — 3:0.

Чарговую сустрэчу нашы футбалісты правядуць 19 верасня зноў са зборнай Венгрыі. На гэты раз у гасцях. Затым — два матчы з румынамі.

ВЫЙШЛІ ў ФІНАЛ

Нядаўна завяршыўся чэмпіянат Савецкага Саюза па ручному мячу сярод мужчынскіх каманд. Фінальны турнір паспяхова правялі армейцы Мінска, якія і заваявалі залатыя медалі.

Але беларускім гандбалістам не давялося адпачываць: пачаліся занальныя гульні на Кубак СССР. Мінскі СКА, як мы паведамлялі, сёння «трымае» ў сябе гэты ганаровы трафей.

І ў новым розыгрышы Кубка беларускія спартсмены выступаюць пакуль што ўпэўнена. У Растове-на-Доне яны выйгралі паўфінальны турнір і выйшлі ў заключную частку спаборніцтваў.

Акрамя армейцаў Мінска, Кубак СССР разыграюць: «Буравеснік» (Тбілісі), ЗП (Запарожжа) і СКА

(Львоў). Фінальныя гульні пройдуць у пачатку чэрвеня ў Маскве.

У Стайках з'яўшаюцца гульні першынства краіны па ручному мячу сярод жанчын.

Мінскі «Эканаміст» правёў дзве сустрэчы. У першай ён прайграў «Азоту» з Нявіннамьска — 13:28. А другая гульня, з «Коласам» (Берагава), завяршылася з лікам 22:17 на карысць беларускіх спартсменаў.

МАЙСТАРСКІ НАРМАТЫЎ

Да апошняга тура першынства краіны па міжнародных шашках, якое праходзіла ў Мінску, нельга было назваць чэмпіёнку і прызёраў. Прыкладна пяць спартсменаў прэтэндавалі на медалі. Сярод іх былі і тры беларускія шашысткі.

І вось чэмпіянат завяршыўся. Першае месца ўпершыню заняла студэнтка з Харкава Вольга Левіна — 10,5 ачка. Усяго паўачка прайграла ёй мінчанка, чэмпіёнка свету Алена Альгшуль. У яе зямлячак Ірыны Пашкевіч і Зоі Садоўскай чацвёртае і пятае месцы.

Асабліва трэба адзначыць Зою Садоўскую, якой толькі чатырнаццацігадоў. Яна набрала неабходную колькасць ачкоў (8,5) для атрымання звання майстра спорту СССР.

ДЗВЕ ПЕРАМОГІ ВІКТАРА УГРУМАВА

Адкрыты чэмпіянат Беларусі па коннаму спорту закончыўся ў Ратамцы, што пад Мінскам.

Вялікага поспеху дамогся алімпійскі чэмпіён Віктар Угромаў. Ён атрымаў дзве перамогі: па праграме «Сярэдні прыз № 2» і выйграў «Малы прыз». Адзначым, што мінчанін пяпер выступае на новым кані Еніселі. В. Угромаў сказаў, што Енісея ён рыхтуе да Алімпіяды 1984 года.

Па сакрэту.

Фота П. ЦІШКОЎСКАГА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 916